

Sygn. akt V KK 623/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący)

SSN Rafał Małarski

SSN Andrzej Tomczyk (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Wępa

w sprawie **A. S.**,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 26 stycznia 2022 r.

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Ś.

z dnia 8 stycznia 2021 r., sygn. akt IV Ka [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Ś. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

A. S. został oskarżony o to, że

w dniu 10 września 2019 roku w W. woj. [...] kierował na drodze publicznej
pojazdem mechanicznym marki O. [...] o nr rej. [...] nie stosując się do decyzji
właściwego organu o cofnięciu uprawnień do kierowania,
tj. o czyn z art. 180a k.k.

Sąd Rejonowy w W. wyrokiem z dnia 17 września 2020 r., sygn. akt III K [...]:
I oskarżonego A. S. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu opisanego w części wstępnej wyroku, to jest występku z art. 180a k.k. i za czyn ten na podstawie powołanego przepisu wymierzył mu karę 7 (siedmiu) miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 (trzydziestu) godzin w stosunku miesięcznym;

II na podstawie art. 42 § 1a pkt 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek kamy w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres roku.

Apelację od tego wyroku wniósł Prokurator Rejonowy w W., zaskarżając go w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karze na niekorzyść oskarżonego A. S.

Powołując się na przepisy art. 427 § 1 i § 2 k.p.k. i art. 438 pkt 4 k.p.k., wyrokowi temu zarzucił rażącą niewspółmierność kary polegającą na orzeczeniu wobec A. S. za zarzucany mu czyn z art. 180a k.k. kary siedmiu miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, dozorowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym, w sytuacji gdy stopień winy oskarżonego oraz stopień społecznej szkodliwości czynu, uprzednia wielokrotna karalność, w tym za czyny z art. 178a § 1 k.k. i art. 244 k.k., lekceważący stosunek do wcześniej zapadłych wyroków, jak i względy zapobiegawcze i wychowawcze, które kara winna osiągnąć wobec skazanego, a także mając na względzie potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa, przemawiają za koniecznością orzeczenia wobec A. S. kary zasadniczej pozbawienia wolności i wniósł o zmianę wyroku poprzez wymierzenie oskarżonemu za zarzucany mu czyn kary 4 miesięcy pozbawienia wolności.

Sąd Okręgowy w Ś. wyrokiem z dnia 8 stycznia 2021 r., sygn. akt IV Ka [...], zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, iż w miejsce kary ograniczenia wolności wymierzył oskarżonemu karę 4 (czterech) miesięcy pozbawienia wolności.

Kasację od tego wyroku wniósł Prokurator Generalny, zaskarżając go w całości na korzyść oskarżonego A. S.. Zarzucił on rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. i art. 434 § 2 k.p.k., polegające

na przeprowadzeniu przez Sąd Okręgowy w Ś. nienależytej kontroli odwoławczej, zainicjowanej apelacją wniesioną przez prokuratora na niekorzyść oskarżonego i nieprzekroczenie z urzędu granic środka odwoławczego, niezależnie od zakresu zaskarżenia, podniesionego zarzutu i kierunku, w jakim został on wywiedziony, skutkiem czego było wydanie orzeczenia reformatoryjnego w zakresie rozstrzygnięcia o karze, z jednoczesnym utrzymaniem w mocy co do istoty rażąco niesprawiedliwego wyroku Sądu Rejonowego w W., wydanego z rażącym naruszeniem art. 387 § 1 i § 2 k.p.k., a w konsekwencji także art. 180a k.k., gdyż na skutek niezasadnego uwzględnienia wadliwego wniosku oskarżonego o skazanie go bez przeprowadzenia postępowania dowodowego, Sąd a quo wydał wyrok skazujący A. S., za popełniony w dniu 10 września 2019 r. czyn zabroniony z art. 180a k.k., polegający na prowadzeniu pojazdu mechanicznego wbrew decyzji właściwego organu o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami, gdzie brak było podstaw do przyjęcia, że okoliczności i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości, albowiem na mocy decyzji Prezydenta Miasta W. z dnia 20 maja 2016 r. o nr [...] A. S. cofnięto uprawnienia do kierowania pojazdami na okres od 10 lipca 2015 r. do 28 września 2018 r., a tym samym w dacie czynu, tj. 10 września 2019 r., oskarżonego przedmiotowa decyzja już nie obowiązywała, co winno było skutkować rozważeniem pociągnięcia wymienionego do odpowiedzialności za wykroczenie z art. 94 § 1 k.w. i wniosł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Ś. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło uwzględnienie jej w całości i rozpoznanie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Na wstępie trzeba przypomnieć, że na podstawie art. 180a k.k. odpowiada sprawca, który na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub w strefie ruchu, prowadzi pojazd mechaniczny, nie stosując się do decyzji właściwego organu o cofnięciu uprawnienia do kierowania pojazdami - i za to podlega karze grzywny, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

W judykaturze Sądu Najwyższego podkreśla się, iż warunkiem zaistnienia odpowiedzialności karnej w myśl art. 180a k.k. jest nie tyle samo zachowanie

polegające na kierowaniu pojazdem bez posiadania uprawnień (taki czyn penalizowany jest przez art. 94 § 1 k.w.), lecz zachowanie takie musi być powiązane z niezastosowaniem się do wydanej uprzednio decyzji administracyjnej o cofnięciu uprawnienia do kierowania pojazdami mechanicznymi (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2020 r., V KK 429/20).

Wobec tego należy stwierdzić, że przestępstwo z art. 180a k.k. może popełnić tylko osoba, wobec której decyzja administracyjna zapadła i tylko w okresie, na jaki cofnięto tą decyzją uprawnienia do kierowania pojazdami mechanicznymi. W okresie więc wskazanym w decyzji o cofnięciu uprawnień osoba, w stosunku do której zapadło takie rozstrzygnięcie nie może ich odzyskać.

W momencie prowadzenia pojazdu mechanicznego przez sprawcę decyzja o cofnięciu uprawnień powinna być wykonalna (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2020 r., IV KK 738/19; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2019 r., III KK 558/17). Brak więc takiej decyzji oznacza, że nie zostało wypełnione wskazane ustawowe znamię przestępstwa. W związku z tym trzeba uznać, że sąd rozstrzygający o faktach sprawy jest związany prawomocnym rozstrzygnięciem kształtującym prawo lub stosunek prawny (art. 8 § 2 k.p.k.), którym jest w tym przypadku orzeczenie organu administracji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2019 r., II KK 558/17).

Analiza akt sprawy wykazała, że wobec oskarżonego A. S. w dniu 20 maja 2016 r. została wydana przez Prezydenta Miasta W. decyzja o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami na okres od 10 lipca 2015 r. do 28 września 2018 r. Podstawę wydania tej decyzji stanowił prawomocny wyrok Sądu Rejonowego w W., sygn. akt III K [X.], na mocy którego orzeczono wobec A. S. środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat, na poczet którego zaliczono okres zatrzymania prawa jazdy od dnia 10 lipca 2015 r. do dnia 12 sierpnia 2015 r. (k. 6).

Stosownie do treści art. 182 § 2 k.k.w., organ wykonujący wyrok orzekający zakaz prowadzenia pojazdów jest związany jego treścią, czyli może cofnąć uprawnienia do kierowania pojazdami mechanicznymi na ściśle ustalony w wyroku okres, w orzeczonym przez sąd zakresie oraz nie może wydać tych uprawnień w okresie i zakresie obowiązywania zakazu (art. 12 ust. 1 pkt 2 u.k.p.).

Z akt sprawy wynika, że po upływie wskazanego w decyzji okresu cofnięcia, A. S. nie podjął działań mających na celu ponowne uzyskanie uprawnień do kierowania pojazdami mechanicznymi. Nie ulega również wątpliwości, że w dniu 10 września 2019 r., a zatem po upływie 3 lat od wskazanego w decyzji okresu, oskarżony kierował samochodem osobowym na drodze publicznej, nie posiadając nadal uprawnień, których nie odzyskał mimo upływu okresu cofnięcia uprawnień do kierowania.

Prokurator Generalny zasadnie podniósł, że w tej sytuacji za błędne należy uznać przyjęcie przez Sąd Okręgowy w Ś., iż A. S., będąc zatrzymany jako kierujący pojazdem mechanicznym po upływie wskazanego w decyzji okresu, na który miał cofnięte uprawnienia do kierowania pojazdami mechanicznymi, popełnił występki z art. 180a k.k. Był on bowiem wówczas osobą, która co prawda prowadziła pojazd mechaniczny nie mając do tego uprawnień, nie był natomiast osobą, która nie zastosowała się do wydanej w dniu 20 maja 2016 r. decyzji. Zwrócić bowiem należy uwagę, że brak uprawnień do prowadzenia pojazdów w dacie popełnienia przez A. S. czynu będącego przedmiotem postępowania, nie wynikał *stricto* z wydanej decyzji o cofnięciu uprawnień, ale z braku podjęcia przez niego działań zmierzających do ponownego ich uzyskania (a więc z zaniechania).

Analizując realia niniejszej sprawy w świetle wykładni znamion przestępstwa określonego w art. 180a k.k., należało dojść do wniosku, że skoro przestępstwo to może popełnić tylko osoba, wobec której decyzja administracyjna zapadła, ale tylko w okresie, na jaki cofnięto taką decyzją uprawnienia, to A. S. nie mógł popełnić tego przestępstwa po okresie, na jaki uprawnienia do kierowania zostały cofnięte. Uprawnień tych był bowiem pozbawiony jedynie od dnia 10 lipca 2015 r. do 28 września 2018 r. i w tym okresie nie miał możliwości uzyskania tych uprawnień ponownie. Słusznie wskazał autor kasacji, że wydana w stosunku do niego decyzja nie zawierała skierowanego do adresata nakazu (obowiązku) ponownego uzyskania uprawnień, po określonym terminie, którego np. niewykonanie mogłoby być uznane za nierespektowanie decyzji. Jak już zaznaczono wcześniej, warunkiem odpowiedzialności na podstawie art. 180a k.k. jest pozbawienie sprawcy uprawnień do kierowania pojazdami na mocy decyzji właściwego organu. Kierowanie pojazdem mechanicznym bez uprawnień nie stanowi przestępstwa z art.

180a k.k., lecz wypełnia znamiona wykroczenia z art. 94 § 1 k.w. W świetle powyższych argumentów oczywiste jest, a co umknęło Sądowi odwoławczemu, że Sąd Rejonowy w W. z rażącym naruszeniem art. 387 § 2 k.p.k. uwzględnił wniosek oskarżonego (k. 48) i skazał A. S. bez przeprowadzenia postępowania dowodowego za popełnienie czynu z art. 180a k.k., chociaż nie wypełnił on znamion tego przestępstwa, gdyż czyn stanowił wykroczenie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że złożenie wniosku w trybie art. 387 § 1 k.p.k. nie obliguje sądu do jego automatycznego uwzględnienia. Sąd powinien dokonać przede wszystkim jego kontroli w zakresie spełnienia wszystkich warunków dopuszczalności takiego wniosku, w szczególności przeanalizować, czy zaproponowana przez oskarżonego kara i inne środki prawnej reakcji odpowiadają przewidzianym w prawie materialnym sankcjom. W sytuacji, w której treść wniosku tychże regulacji prawnych nie respektuje, niewątpliwym obowiązkiem sądu jest bądź to uzależnienie swojej decyzji o uwzględnieniu tego wniosku od dokonania w nim zmiany konwalidującej dostrzeżoną jego wadliwość (art. 387 § 3 k.p.k.), bądź też rozpoznanie w dalszym ciągu sprawy na zasadach ogólnych (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2021 r., IV KK 336/20).

Na orzekającym Sądzie Rejonowym w W. ciążył więc obowiązek zbadania wniosku oskarżonego zarówno pod względem formalnym, jak i merytorycznym. W tym stanie rzeczy orzekający w sprawie Sąd Rejonowy nie miał podstaw do uwzględnienia wniosku skazanego. Zgodnie z przepisem art. 387 § 2 k.p.k. powinien był wniosek skierowany w trybie art. 387 § 1 k.p.k. uwzględnić tylko wtedy, gdyby okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budziły wątpliwości, a cele postępowania zostały osiągnięte mimo nieprzeprowadzenia rozprawy w całości.

Nie ulega wątpliwości, że doszło do rażącego i mającego istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenia przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 387 k.p.k., polegającego na uwzględnieniu wniosku skazanego. W następstwie tego uchybienia doszło również do rażącego naruszenia przepisu prawa materialnego, a to art. 180a k.k. poprzez błędne uznanie, że A. S. w momencie kierowania pojazdem mechanicznym po drodze publicznej nie stosował się do decyzji właściwego organu o cofnięciu uprawnienia do kierowania pojazdami.

W rezultacie Sąd Najwyższy, uwzględniając kasację Prokuratora Generalnego wniesioną na korzyść skazanego, na mocy art. 537 § 2 k.p.k., uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Ś. do ponownego rozpoznania. Rozpoznając ponownie sprawę, Sąd weźmie pod uwagę powyższe wskazówki i dokona właściwej kwalifikacji prawnej czynu, o ile dojdzie do wniosku, iż A. S. ponosi odpowiedzialność w tym zakresie.

Z przytoczonych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.